

ÅRSBERÄTTELSE 2023

Independent Living Institute (ILI) arbetar för att främja möjligheter för människor med funktionsnedsättning till mer personlig och politisk makt, självbestämmande, full delaktighet och jämlikhet genom information, utbildning, opinionsbildning och projektverksamhet.

Independent Living är en rörelse av personer med funktionsnedsättning, en ideologi och en filosofi med grundprinciper om självbestämmande, lika möjligheter, lika rättigheter, självrespekt, full delaktighet och egenmakt. Independent Living utgår ifrån rättigheter. Särskilt artikel 19 i Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess allmänna kommentar nr. 5, definierar rätten till självbestämmande och delaktighet i samhället och rätten att välja var och med vem någon vill leva samt rätt till samhällsservice och personlig assistans. ILI har nu verkat för dessa rättigheter i 30 år. Jubileumsfirande planeras under 2024.

Under 2023 verkade ILI via flera projekt för att uppnå sina mål och visioner som beskrivs i detta dokument. Alla större projekt har egna webbsidor, facebooksidor och ger ut nyhetsbrev.

Årsberättelsens struktur är som följer: 1) [projektverksamhet](#), 2) [övrigt om verksamheten](#) och institutet inkl. förteckningar över evenemang, nyhetsartiklar, remissvar m.m. som genomförts/ producerats under året samt [personal](#), [styrelse](#) och [finansiering](#).

PROJEKTVERKSAMHET

Assistanskoll

[Assistanskoll](#) erbjuder information, analyser och råd till assistansanvändare, deras familjer och personliga assistenter i valet av assistansanordnare. Personliga assistenter informeras om lönenivåer, kollektivavtal och anställningsvillkor. Assistanskoll håller allmänheten uppdaterad om de förändringar som sker inom lagstiftning, det politiska spelet kring assistans, rättspraxis och marknadsutveckling. LSS-handläggare kan via Assistanskoll ge information till assistansanvändare och deras familjer.

[Assistanskoll](#) startades 2007 med stöd från Allmänna Arvsfonden fram till 2010. Sedan dess har webbtjänsten fortsatt att öka i innehåll och räckvidd.

Vid slutet av 2023 deltog 166 anordnare i [Assistanskolls](#) jämförelsetjänst. (163 icke-kommunala och 3 kommunala) Utöver detta listas 38 anordnare som inte lämnat uppgifter. [Assistanskolls](#) webbplats hade ca 660 000 sidvisningar under året 2023 (600 000 under 2022). Antalet besökare var 350 000 (mot 300 000 under 2022). Denna exponering gör [Assistanskolls](#) webbplats och nyhetsbrev till ett intressant forum även för annonsörer som numera täcker Assistanskolls löpande kostnader.

[Assistanskolls nyhetsbrev](#) som redigeras av Kenneth Westberg publiceras ca en gång/månad och har uppnått en marknadsledande position i övervakningen av utvecklingen inom personlig assistans i Sverige. Våra artiklar och övrig information citeras ofta. Nyhetsbrevet når ut till cirka 4 000 e-postadresser. Målgrupperna är assistansanvändare, deras anhöriga och assistenter, assistansanordnare, funktionshinder-organisationer och deras tidskrifter, fackföreningar, LSS-handläggare, tjänstemän på myndigheter och politiker på alla nivåer.

Assistanskoll har ett stort antal informationssidor och guider. Tex vår jämförelse av [kollektivavtal](#), guiderna [Arbeta som assistent](#), [OB-ersättning för personliga assistenter](#), [Vad har personliga assistenter i lön? Att rekrytera personliga assistenter](#), [Anordna din egen assistans](#) och [Förbered dig inför din assistansbedömning](#) har blivit mycket välbesökta sidor.

Assistanskoll har en samlad sida med [statistik](#) över antal assistansberättigade, beviljanden/avslag, kostnader för assistans och hur många assistansberättigade som valt privata företag, kommuner, kooperativ osv.

Exempel på vad som skett på Assistanskoll under året:

- Vi har skrivit om vad som hänt efter att lagändringarna utifrån utredningen Stärkt rätt till assistans infördes 1 januari 2023. Särskilt utvecklingen av föräldraavdraget som tolkats av Försäkringskassan så att det tvärtom blivit svårare att beviljas assistansersättning.
- Vi har följt den hårdare tillämpningen av EUs arbetstidsbestämmelser och hur personliga assistenter påverkas av detta, i att tex arbeta dygnspass.
- 127 nyhetsartiklar om personlig assistans har publicerats på hemsidan.
- Vi har uppdaterat och lagt in nya frågor i jämförelsetjänsten för assistansanordnare så att de hänger med ändringar i lagstiftning.
- En krönikör: Under året har Thomas Juneborg skrivit för Assistanskoll.

Disability Rights Defenders (DRD)

Disability Rights Defenders är ett nätverk av personer och organisationer med intresse för rättigheter och juridik som rör personer med funktionsnedsättning. Projektet finansierades av [Bente Skansgårds Independent Living Fund](#). Det övergripande syftet med nätverket är att främja tillgång till rättigheter för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra. Nätverket sprider och fördjupar juridisk expert-kunskap om rättigheter till personer med funktionsnedsättning, funktionsrättsorganisationer, jurister och juristutbildningar. Genom att ömsesidigt dela juridisk kunskap stärks förmågan att använda lagen som verktyg. Vi gör det genom att sammanföra människor i vår [facebookgrupp 'Disability Rights Defenders'](#).

Under 2023 hade Facebookgruppen 2 538 medlemmar från cirka 100 länder. Medlemmarna delar sina erfarenheter, metoder och råd om hur man använder lagen som ett verktyg. Innehållet i facebookgruppen sammanfattas i [nyhetsbrev någon gång om året](#). Webbinarier har visat sig framgångsrika för att sprida information om DRD men också om rättigheter och processerna. DRD publicerade 9 artiklar om kampen för personlig assistans i Europa i samband med nyhetsbrevet som skickades ut i september 2023.

DRW/DHR om integration av migranter med normbrytande funktionalitet

Projektet Integration av migranter med normbrytande funktionalitet är ett samarbete med DHR med finansiering av Bidragsstiftelsen. Det startade i oktober 2021 och pågick till september 2023. Projektets syfte var att främja integration av migranter med normbrytande funktionalitet genom kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte gällande den dubbla kompetensen: funktionshinderfrågor och integrationsfrågor, och genom målgruppens inkludering i det civila samhället. [En checklista/verktygslåda producerades](#) om hur organisationer kan öka mångfalden genom att inkludera fler migranter med funktionsnedsättning i sina verksamheter.

RTA - Ömsesidig Integration och Rätten till Arbete

I april 2022 startade projektet [Ömsesidig integration och rätten till arbete \(RTA\)](#), med stöd från Allmänna Arvsfonden. Projektet bygger vidare på erfarenheterna från det tidigare projektet DRW-Disabled Refugees Welcome, men nu med ett fokus på arbete.

Projektets syfte är att förbättra integrationsprocessen och öka anställningsbarhet bland migranter med funktionsnedsättning, att överbrygga de hinder som finns för målgruppen att komma ut på arbetsmarknaden på lika villkor som andra.

Det övergripande målet för projektet är att via samarbete med målgruppen och lokala nätverk, arbetsmarknadsaktörer, funktionsrättsorganisationer och andra stödja målgruppen i sina dagliga liv för ökade möjligheter till anställningsbarhet och arbete. Metoder är uppsökande verksamhet, omvärldsanalys, nätverksbyggande, mobila mottagningar m.m.

Projektet har bland annat genomfört intervjuer med målgruppen, arbetskaféer, temadagar, studiebesök m.m. för att öka kompetens inom målgruppen och projektets samarbetsaktörer när det gäller området arbete. Rådgivningen och peer support pågår. Utbildningar planeras och levereras. Projektet samlar berättelser gällande egen erfarenhet från deltagarna.

Inför MR-dagarna i november var flera publikationer tryckta och spreds. Produkterna finns under avsnittet [Informationsmaterial](#).

Hemsidan hade 8 100 besök under 2023 och Facebooksidan hade 548 följare. [Hemsidan](#) och [Facebooksidan](#) för Disabled Refugees Welcome omarbetades i början av projektet och används nu av Rätten till arbete-projektet (dvs samma siffror för följare och besök). Under året 2023 skickades 11 st. nyhetsbrev ut, med 74 st. nyhetsartiklar samt notiser m.m. [Informationsmaterial](#) har producerats och spridits till projektets målgrupp och olika aktörer på området.

TRIPS

Independent Living Institute (ILI) deltog i ett EU-projekt som heter [TRIPS = TRansport Innovation for disabled People needs Satisfaction](#) (ungefär: transport-innovationer för att tillfredsställa behoven hos personer med funktionsnedsättning). Målet med projektet var att förbättra transportsystemen för personer med funktionsnedsättning i Europa. Det var ENIL, det Europeiska Independent Living Nätverket, som var partner och [ILI var en sub-partner med Stockholm som projektområde. 7](#) europeiska städer ingick i projektet: Bologna, Bryssel, Cagliari, Lissabon, Sofia, Stockholm och Zagreb.

TRIPS sammanförde olika människor i så kallade "samproduktionsgrupper" i varje stad. I dessa grupper samarbetar personer med funktionsnedsättning, transportleverantörer, kommunansvariga och andra personer som är involverade i transportsektorn för att gemensamt hitta lösningar för hur transporter kan göras mer tillgängliga. Via Lunds universitet har flera samarbetsprojekt söks. Bland annat pågår nu ett K2-projekt för vidareutveckling inom området. TRIPS-projektet var treårigt och avslutades den 31/1 2023.

ÖVRIGT OM VERKSAMHETEN OCH INSTITUTET

Anmälningstjänsten, Biblioteket, DI-projektet, Disabled Refugees Welcome, Fashion Freaks, Lagen som verktyg och Artikel 19 som verktyg, PA-nätverket och PA-tips

[Anmälningstjänsten](#) hjälper enskilda och organisationer att anmäla diskrimineringsfall till [Diskrimineringsombudsmannen](#) och, i förekommande fall, den respektive kommunala byggnadsnämnden. Tjänsten har utvecklats och funnits sedan sent 1990-tal. Sidan hade under året 2023 cirka 2 500 besök av cirka 2 000 personer som gjorde 14 anmälningar.

[Biblioteket: ILI:s online full-text bibliotek](#) erbjuder författare publicering, exponering och säker arkivering av sina arbeten, exempelvis artiklar i vetenskapliga tidskrifter, rapporter, handböcker och föredrag om Independent Living och relaterade ämnen. Vi har exempelvis ett antal bibliografier, som den brittiska forskaren M. Miles bad oss att publicera, om bemötandet av personer med funktionsnedsättningar i asiatiska kulturer. I biblioteket publiceras också information om personlig assistans i Sverige, såväl som information om situationen för assistansanvändare i andra länder, genom artiklar och sammanfattande texter på olika språk. F n finns i det sökbara biblioteket över 800 dokument, därav är huvudandelen på engelska, ca 200 svenska och ca 100 på andra språk, mest tyska, franska och spanska. Trots att mycket av materialet har många år på nacken får vi fortfarande uppskattande kommentarer från läsare i olika länder. Kommunikationen med läsarna innefattar även rådgivning utifrån artiklarnas innehåll.

DI-projektet - en skrift om de-institutionalisering: Med finansiering från [Bidragsstiftelsen](#) har ILI sedan ett par år tillbaka drivit ett projekt i kampen mot institutionalisering. I projektet producerades en skrift på svenska och engelska, "Friheten att bestämma var man vill bo: de-institutionalisering." Skriften beskriver Sveriges historia om och processen kring stängning av institutioner. Skriften beskriver också betydelsen av stödinsatser enligt LSS och Independent Living - rörelsens arbete och utveckling av den personliga assistansen. Detta arbete hade betydelse för den svenska reformen vid de stora institutionernas stängning då stödet reglerades med LSS-reformen och med personlig assistans. Skriften belyser vidare dagens utmaningar med risker för institutionsliknande arbetsmetoder och åter-institutionalisering. En första version av skriften på svenska lanserades 2022, under 2023 gjordes en uppdaterad version samt översättning till engelska. Skrifterna finns att beställa i tryckt format och [finns även publicerade digitalt](#). Projektet avslutades formellt i december 2022, men uppföljande insatser genomfördes under 2023, inklusive ett lanseringsseminarium den 5 maj. I samband med det publicerades en [nyhetsartikel](#) samt att skrifterna därefter har spridits till olika intressenter i Sverige och i andra länder.

[Disabled Refugees Welcome](#) är en integrationsverksamhet som lever vidare i mindre skala efter att projektet med finansiering av Allmänna Arvsfonden avslutats, detta bland annat genom nya projektsamarbeten. DRW har som syfte att utveckla metoder som skapar bättre förutsättningar för mottagande och integration av nyanlända och migranter med olika

funktionsnedsättningar. Under projektets gång dokumenterades målgruppens behov och en mängd aktiviteter utvecklades som i framtiden kan bli en naturlig del av det svenska mottagningssystemet. DRWs [metodmaterial](#): informationshandboken "Vägar mot ömsesidig integration" och metodhandboken "Välkommen vem du än är", samlar DRWs slutsatser, målgruppens behov, analys av situationen och åtgärder som behövs för att åstadkomma ömsesidig integration. Dessa har spridits under året för användning av olika aktörer som arbetar med DRWs målgrupp. Kontakt med målgruppen upprätthålls inom ILI och personer som tagit kontakt för stöd/rådgivning har hänvisats antingen till andra aktörer eller till Rätten till arbete-projektet, beroende på vad ärendet gäller. Hemsidan för Disabled Refugees Welcome används nu av Rätten till arbete-projektet som har sitt ursprung i DRW projektet.

[Fashion Freaks - ditt provrum på nätet](#) handlar om mode, kläder och fåfänga ur ett sittande perspektiv. Fashion Freaks grundidé är att personer i rullstol är lika fåfänga som alla andra. Vi är alla unika individer med rätt till egen smak och stil. Samtidigt är det närmast omöjligt att hitta snygga kläder sydda för "sittande" former. Fashion Freaks är en garderob fylld av anpassade grundmönster, sy-instruktioner, beskrivningar av hur du anpassar färdigsydda kläder och mycket annat - allt för att passa rullstolsanvändare. Fashion Freaks hemsida, som finns både på svenska och engelska, hade tidigare projektstöd från Allmänna Arvsfonden och har fortsatt många besökare på sidan, ca 150 personer per dag 2023, varav hälften från Sverige.

[Lagen som verktyg](#) och [Artikel 19 som verktyg](#) var tidigare Arvsfondsprojekt vars verksamhet fortgått i viss mån även därefter. Lagen som verktyg verkade för att öka funktionshinderrörelsens tillgång till juridisk expertis i syfte att rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska tillgodoses bättre. Metoden var att med lagen som verktyg och rättspraxis verka mot negativ särbehandling och strukturell diskriminering. Projektet lever vidare bland annat genom hemsidan som därefter har vidareutvecklats genom projektet Artikel 19 som verktyg. Som en följd av det arbete som gjordes i Lagen som verktyg-projektet och Artikel 19 som verktyg hänvisar flera organisationer fortfarande till ILI för juridisk rådgivning.

[PA-tips.se](#) (personlig assistans tips, tidigare Assistanstips) visar en stor samling av tips, knep och exempel (med text, bild, video eller ritningar) som assistansberättigade och deras assistenter har utvecklat för olika assistans-situationer. Projektet hade tidigare projektstöd från Allmänna Arvsfonden.

Arrangerande av konferenser/ seminarier/ studiebesök/ utbildningsinsatser samt medverkan vid andra aktörers evenemang

Under året arrangerades många konferenser, seminarier, studiebesök och utbildningsinsatser. ILI:s personal medverkade även i andra aktörers evenemang. Nedan listas ett urval:

- 25/1 Avslutningskonferens i TRIPS-projektet
- 26/1 Coalition IL and Georgia
- 30/1 Malta Personal Assistance looking towards personal assistance
- 30/1 RTA-projektets [Arbetskafé med fokus på svenska myndigheter](#).
- 1-2/2 EU-konferensen i Stockholm "[Economic perspectives on gender-based violence – paving paths to prevention](#)" Tiina representerade ILI och RTA.
- 15/2 Medverkan i fokusgrupp med STIL om personlig assistans
- 16/2 ULOBA-konferens om IL och Europa.
- 17/2 RTA-projektet besöker [Bazaren – en rekryteringsmessa i Stockholm City](#).

- 20/2 RTA-projektet medverkar i möte om HBTQI, normbrytande funktionalitet och psykisk ohälsa.
- 23/2 Nätverksmöte med Svenska Kyrkan angående frågan om dödshjälp.
- 28/2 RTA-projektets [Arbetskafé tema Färdtjänsten](#).
- 2/3 RTA-projektets [Temadag om Samhall](#).
- 28/3 RTA-projektet deltog i Diskrimineringsombudsmannens webinarium om hur diskriminering kommer till uttryck - om utsatthet och intersektionalitet.
- RTA-projektet besökte Global House.
- 17/4 RTA-projektets [Arbetskafé om att skriva CV och personligt brev](#).
- 18/4 Studiebesök från Slovenien gällande avinstitutionalisering och personlig assistans.
- 19/4 ILI och Riitta-Leena Karlsson, tillsammans med MISA, ordnade en halvdagsutbildning om avinstitutionalisering m.m. i Sverige för en besökande grupp från Slovenien.
- 20-21/4 RTA-projektet genomförde [Studiebesök och ett antal mobila mottagningar i Härnösand](#).
- 27/4 RTA-projektet med egen monter på [Welcome House Stockholms "Välbefinnandeevent"](#).
- 28/4 RTA-projektet deltog i [Delaktighetsdagen 2023](#), arrangerad av MFD-Myndigheten för delaktighet.
- 28/4 RTA-projektet gav en presentation och deltog i samtal på Unga funktisrörelsens möte för nätverkande och kunskapsspridning.
- 2-3/5 & 8/5 RTA-projektet deltog i arbetet med fokusgrupper om migranter med funktionsnedsättning och deras situation, arrangerat av MR-institutet. Mötet inkluderade arabiska, amhariska och tigriska.
- 5/5 I samband med den europeiska Independent Living-dagen genomfördes ett samtal om Avinstitutionalisering i Sverige och riskerna för återinstitutionalisering. En uppdaterad version av skriften [Friheten att bestämma med vem, var och hur en vill bo - Avinstitutionalisering/Deinstitutionalisation \(DI\) i Sverige](#) lanserades då.
- 5/5 Konferens med ENIL-European Network on Independent Living i samband med Independent Living-dagen.
- 10/5 ILI deltog i Riksdagsseminarium om förändringar i svenska lagar och regelverk, arrangerat av svenska avdelningen av internationella juristkommissionen.
- 22-24/5 Bryssel - ILI medverkade, tillsammans med Funktionsrätt och andra, i den svenska delegationen som deltog i European Disability Forum och Europaparlamentet ([5th European Parliament of Persons with Disabilities](#)).
- 22-25/5 Studiebesök från Litauen.
- 23/5 RTA-projektet besöker [23 maj Projektet besöker "Jobbfestivalen" i Kungsträdgården i Stockholm](#).
- 23-28/5 Prag - Jamie möter socialministern om PA
- 25-27/5 RTA-projektet deltar med egen monter på [Hälsomässan i Rinkeby](#).
- 29/5 RTA-projektet genomförde [Ytterligare ett Arbetskafé om att skriva CV och personligt brev](#).
- 30/5 RTA-projektet medverkade i en utbildning arrangerad av Care Ukraine Lund.
- 2-3/6 RTA-projektet deltar med eget tält på [Järvaveckan](#).
- 8-11/6 Jamie och Gina var med där Jamie var en av talarna under Stolthetsparaden i Oslo. Se facebook - <https://www.facebook.com/events/610643134401889/>
- 14/6 MFD-webbinarium om arbetet med insatsen kontaktperson enligt LSS.
- 15/6 Jamie tog emot studiebesök från Polen gällande tillgänglighet
- 13 - 29 juni - Budkavel #ingenvanligmyndighet.
- 19/6 RTA-projektet genomförde [Arbetskafé om utvärdering av de tidigare Arbetskaféerna](#).
- 21/6 Webbinarium Funktionsrättsbyrå - Ett jämlikt arbetsliv oavsett funktionsnedsättning
- 26/6 RTA-projektet gjorde studiebesök på Arbetsförmedlingens Jobbtorg i Farsta.
- 4-6/7 RTA-projektets ["Killgrupp" bildas och har sina första träffar](#).
- 29/8 RTA-projektets [Arbetskafé på tema Semester](#).
- 6/9 Studiebesök från Slovenien - Researcher från Slovenia om DI - Kaja Zoran (Social Protection Institute Republic of Slovenia) Jamie värd

- 11/9 Möte med ENIL och delegation från Malta - Jamie deltog
- 19/9 RTA-projektet arrangerar tillsammans med Funktionsrätt en hearing om Tidöavtalet i ljuset av hälsa för migranter med funktionsnedsättning.
- 27/9 RTA-projektets Arbetskafé om uppehålls- och arbetstillstånd.
- 4/10 RTA-projektet deltar med egen monter på Welcome House Stockholms "Välbehållandeevent".
- 7/10 Nätverksträff med Unga Funkisrörelsen – Tillsammans Är Vi Starka Mötesrapport (på engelska), Fatmir Seramatis presentation på mötet.
- 13/10 RTA-projektets killgrupp hade digitalt möte om jobb, dagliga aktiviteter m.m.
- 30-31/10 RTA-projektet genomför ett fysiskt och ett digitalt Arbetskafé om enkäter och behandling av personuppgifter.
- 3/11 Konferens om personlig assistans i Valencia och digitalt. Jamie presenterade "den svenska modellen".
- 14/11 RTA-projektets killgrupp träffades digitalt.
- 14/11 RTA-projektet genomförde en utbildning med Sekundantprojektet (DHR)
- 23-25/11 MR-dagarna i Helsingborg: RTA-projektet deltar med monter och tre seminarier på MR-dagarna.
- 29/11 Lansering av RTA-projektets nyproducerade skrifter.
- 30/11 RTA-projektets Arbetskafé om hälsa, ohälsa och Arbetsförmedlingen.
- 19/12 RTA-projektets årsavslutningsträff med projektdeltagare och samarbetspartners Presentation av nya skrifter och terminsavslutning på kontoret i Farsta.
- 22/12 Serbien BCHR om Disabled Refugees Welcome.

Publikationer, intervjuer, remissvar och framträdanden i olika medier

ILI:s personal publicerade under året nyhetsartiklar, text-, bild- och rörligt material i olika medier.

- På Assistanskolls hemsida har 127 nyhetsartiklar om personlig assistans publicerats under året. Nyhetsbrevet skickades ut vid 11 tillfällen under året, vilka nådde ca 4 000 mottagare. Hemsidan hade ca 660 000 sidvisningar under 2023.
- DRD-projektets nyhetsbrev gick ut till 585 abonnenter. Projektets facebookgrupp växte under 2023 med 200 personer till 2 538 medlemmar från över 100 länder.
- DRW/RTA-projektets hemsida hade ca 8 100 besök under 2023. DRWs Facebooksida har 548 följare. 11 st. nyhetsbrev skickades ut till 750 abonnenter under året, med 74 nyhetsartiklar samt notiser m.m.
- RTA-projektet publicerade under året följande skrifter, digitalt och i tryck. Under 2024 kommer skrifter att översättas till fler språk och i lättlästa format:
 - CRPD Artikel 27 – Rätten till arbete (skriften finns även på engelska och i lättläst format).
 - Goda exempel i Sverige - en katalog om goda exempel som förverkligar rätten till arbete
 - Verktyg för ökad inkludering av migranter med normbrytande funktionalitet (samproduktion med DRW-DHR-projektet).
 - Flera informationsbroschyrer publicerades också under året, i olika språk. Se <https://disabledrefugeeswelcome.se/material/>
- 10/3 Press release för Taiwanesisk Media (English draft) inför omröstning i Taiwan's National Parliament om personlig assistans.
- 3/6 Intervju med MBA studies International work, Personlig assistans & tillgänglighet.
- 6/6 publicerades en artikel och transkribering av presentationer från lanseringsseminariet av skriften "Friheten att bestämma med vem, var och hur en vill bo. Avinstitutionalisering/Deinstitutionalisation (DI) i Sverige".
- Marjan Aslanifard, praktikant på ILI, publicerade sin mastersavhandling Pathways to the labour market for persons with disabilities and forced migration experience in Sweden and Germany.

Intressepolitiska utspel och publikationer 2023:

- [Remissyttrande till lagrådsremiss Vissa skärpta villkor för anhöriginvandring och begränsade möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl - Ju2023/00511](#)
- [Remissvar - SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans \(Diarienummer S2023/00990\)](#)
- [Remissyttrande - promemorian Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare - Ju2023/00106](#)
- [Remissyttrande - om betänkandet Kunskaps krav för permanent uppehållstillstånd, SOU 2023:25](#)
- RTA-projektet bidrog till parallellrapporten gällande Sveriges implementering av dess skyldigheter enligt CERD (FNs konvention om avskaffande av rasdiskriminering) med fokus på strukturell och indirekt diskriminering av migranter med funktionsnedsättning i Sverige. Se [artikel på svenska](#). Se den [fullständiga rapporten \(finns endast på engelska\)](#).
- RTA-projektet bidrog till parallellrapporten med perspektivet migration och erfarenheter från RTA deltagarna gällande Sveriges implementering av dess skyldigheter enligt CRPD (FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning). Notiser har publiceras på DRW/RTA och ILIs hemsidor.

Samverkan med Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKCDB)

ILI ingår sedan januari 2021 i ett expertråd organiserat av NKCDB där ILI, genom ett konsultuppdrag med Ola Linder, har bidragit med juridisk expertis i rollen att framförallt stödja regionernas kuratorer i juridiska frågor kopplade till aktuell lagstiftning inom området. Uppdraget handlar även om att utveckla förståelsen för juridiska rättighetsfrågor generellt i förhållande till personer med funktionsnedsättning.

Samverkan med föreningen Disability Rights Defenders Sweden (DRDS)

Föreningen Med lagen som verktyg (MLSV) bildades 2015 på initiativ av ILI m.fl. och bedrivs i egen regi som en medlemsbaserad ideell förening. Föreningens namn byttes till [Disability Rights Defenders Sweden \(DRDS\)](#) på årsmötet 2020 efter inspiration av ILIs projekt Disability Rights Defenders. Föreningen driver diskrimineringsärenden som har samband med funktionsnedsättning, om nödvändigt i domstol. Utöver detta informerar föreningen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar, ger råd och information kring funktionshinderdiskriminering. ILI och DRDS samverkar bland annat genom informationsspridning då DRDS hemsida finns inbakad i ILI:s hemsida för Lagen som verktyg.

Samverkan med funktionshinderrörelsen i Sverige och internationellt

Genom vårt långa gemensamma arbete med andra organisationer för att bygga ut och försvara våra medborgerliga rättigheter och öka våra konkreta möjligheter till att leva som andra har ILI byggt upp goda kontakter inom det svenska civila samhället på vårt område. Med detta breda nätverk har vi lätt kunnat hitta medsökande för projektansökningar och för annat samarbete. Ett ökande samarbete sker mellan organisationer inför remissyttranden och andra politiska utspel. Vi har även goda internationella kontakter genom vårt långvariga engagemang i den internationella Independent Living-rörelsen inom Disabled People's International och [ENIL](#), det

europiska nätverket för Independent Living, samt genom många samarbetsprojekt och ömsesidiga erfarenhetsutbyten.

ILI har med åren blivit en internationell informations- och kontaktförmedling vilket har hjälpt oss att utöka vårt nätverk och fördjupa vårt samarbete med andra organisationer. På det sättet har vi tillsammans med många andra aktörer kunnat bidra till en ökad utvecklingstakt på funktionshinderområdet i en rad länder när det gäller policy för tillgänglighet, personlig assistans, tekniska hjälpmedel och arbete. Frågorna kan gälla projekt, litteraturkällor, kontaktförmedling med andra organisationer och experter eller rör enskilda personer som behöver stöd och råd. Independent Living Institute fortsätter att få frågor om studiebesök där vi stödjer med kontakter till intressanta organisationer att besöka.

Exempel på nätverk/samarbetsgrupper gällande funktionshinderfrågor som ILI medverkat i:

- Nationell samverkan för funktionsrättsfrågor som leds av Svenska Kyrkan.
- Nationellt nätverk kring frågor som berör Ukrainare med funktionsnedsättning som leds av Funktibator.
- Nationellt nätverk kring frågor som berör migranter med funktionsnedsättning som också leds av Funktibator i samarbete med Migrationsverket och MFD.
- Nätverket för mänskliga rättigheter som leds av Fonden för Mänskliga Rättigheter.
- Nätverket för mänskliga rättigheter som leds av Institutet för Mänskliga Rättigheter.
- Rådgivarlaget som leds av Funktionsrättsbyrån hos Funktionsrätt Sverige.

Referensgrupper som ILI ingått i:

- [Funktionsrättsbyrån](#) - Funktionsrätt.
- [Inget om oss utan oss](#) - MR-Fonden/HandikappHistoriska Föreningen.
- [Våra röster ska höras](#) - Funktionsrätt, Begripsam, Handikapphistoriska föreningen.
- Projektet med ULOBA om forskning på självbestämmande och personlig assistans.

ILI:s styrelseordförande, Adolf Ratzka, har under året varit:

- Styrelseledamot i [Stiftelsen till Rolf Bergfors minne](#).

ILI:s verksamhetsledare, Jamie Bolling, har under året varit:

- [ENILs](#) co-ordförande, medlem i ENIL Management Team och Audit Committee..
- Styrelseledamot i [Bente Skansgårds Independent Living Fond](#).
- Ordförande i [MyRights styrelse](#).
- Ledamot i UNICEF Sveriges styrelse.
- Medlem i Campus Nyköping ledningsgrupp.

ILI:s personal

I personalstyrkan fanns under 2023 en rik variation av kompetens och erfarenheter, flera med egen erfarenhet av funktionsnedsättning, en jämn fördelning mellan kön, stor spridning mellan åldrar och med ursprung i olika länder. ILI:s personal har under 2023 bestått av följande personer, varav de flesta har arbetat deltid, några endast under kortare perioder:

Algren Morgan, projektmedarbetare i Assistanskoll och Disability Rights Defenders-projektet.

Antwan Zolomyan, projektmedarbetare i Rätten till arbete-projektet.

Erik Tillander, journalist och projektmedarbetare i Assistanskoll och Rätten till arbete-projektet.

Jamie Bolling, verksamhetsledare och projektledare för Rätten till arbete-projektet (delat med Tiina Nummi-Södergren från oktober 2023), och projektledare för Disability Rights Defenders-projektet från oktober 2023.

Kenneth Westberg, journalist och projektledare för Assistanskoll.

Linda Robertsson, kanslichef inkl. administration, personal och ekonomi.

Mari Siilsalu, jurist och projektmedarbetare i Rätten till arbete-projektet.

Maria Johansson, projektutvecklare, oktober - december.

Nora Eklöv, projektmedarbetare i Rätten till arbete-projektet.

Philip Day, webbansvarig, databasprogrammerare och projektmedarbetare i Assistanskoll och Rätten till arbete-projektet.

Rahel Abebaw Atnafu, projektmedarbetare i DRW/DHR-projektet och Rätten till arbete-projektet.

Tiina Nummi-Södergren, projektledare för Disability Rights Defenders-projektet t.o.m. september. Projektmedarbetare i Rätten till arbete-projektet, fr.o.m. oktober delat projektledarskap med Jamie Bolling.

Utöver det har arbetsinsatser genomförts på konsultbasis och genom punktmässiga korta anställningar/frilansuppdrag. Konsultuppdrag som löpt under längre perioder utfördes av:

Ola Linder, med insatser i NKADB-uppdraget.

Elena Quiñonez och Sebastian Ferrer, redovisningstjänster.

Suzanne Elmqvist, med insatser i Rätten till arbete-projektet.

Under året har följande personer varit hos ILI som en del i sin utbildning eller praktik:

Marjan Aslanifard, 14/10 2022 - 20/1 2023.

Gina Schmitz, 14/4 - 16/6.

Kirsty Leech, 11/9 - 10/10.

Ashraf Frugh, 9/11 - 31/12.

Nelly Hölter, 13/11 - 26/1.

Catalina Fipper, 13/11 - 31/12.

Antwan Zolomyan, 30/10 - 23/12.

Finansiering

ILI tackar:

- [Allmänna Arvsfonden](#), som finansierade projektet [Rätten till arbete](#).
- [Bente Skansgårds Independent Living Fund](#), som finansierade [Disability Rights Defenders](#).
- [Bidragsstiftelsen](#), som finansierade DRW/DHR-projektet om integration av migranter med normbrytande funktionalitet.
- EU-kommissionen som finansierade TRIPS-projektet.
- Stiftelsen Independent Living Utveckling som bidragit till ILI:s verksamhet med finansiellt stöd.

Utöver detta har ILI:s verksamhet finansierats genom arvoden för olika uppdrag, t ex NKADB, genom annonser på Assistanskoll.se och privata gåvor.

Styrelsens sammansättning och möten

Adolf Ratzka, Stockholm, importerade 1983 Independent Living-filosofin till Skandinavien, initiativtagare till [STIL](#) och dess ordförande fram till 1995, [ENIL](#):s förste ordförande 1989-1992, grundade tillsammans med Rolf Bergfors, [GIL](#). [Independent Living Institute](#) och har varit dess verksamhetsledare sedan starten 1993 fram till september 2017. Adolf är styrelsens ordförande.

Bengt Elmén, Stockholm, författare, debattör och föreläsare, styrelseledamot i STIL, kanslichef i STIL 1987-1991.

Christine (Dinah) Radtke, Tyskland. Grundare och ordförande av Center for Independent Living, Erlangen, Tyskland; styrelsemedlem för den nationella tyska IL- sammanslutningen ISL; Vicepresident för Disabled People International, debattör. Invald den 16 juni 2023.

Jamie Bolling, Härnösand, är människorättsförsvarare med fokus på funktionshinderfrågor, verksamhetsledare för [ENIL](#) 2009 - 2017, tidigare ledamot i STIL och i MP:s partistyrelse, Ordförande i MyRights styrelse. Jamie avgick från styrelsen i juni 2023.

Jonas Franksson, Stockholm, är människorättsförsvarare med fokus på funktionshinderfrågor, ordförande i STIL, DRDS, m.fl. Jonas är suppleant för Bengt Elmén.

Judith E. Heumann, Washington DC, USA, var en av de främsta internationellt kända Independent Living-aktivisterna för bl a sin roll i rörelsens 28 dagars ockupation av Federal Building i San Francisco som tvingade den federala regeringen att skriva på Section 504 of Rehabilitation Act of 1973; sitt arbete för [Center för Independent Living Berkeley](#) (där hon bl a lade grunden till dagens [Disability Rights Education and Defense Fund](#)); initiativtagare till och verksamhetsledare, tillsammans med [Ed Roberts](#), för [World Institute on Disability](#); statssekreterare (Assistant Secretary) för Office of Special Education and Rehabilitation Services, [US Department of Education](#) 1993 - 2001; [World Bank Group](#) förste Advisor on Disability and Development 2002-2006; Director, Department of Disability Services, District of Columbia; Special Advisor on Disability Rights for the US State Department 2010 – 2017. Judith avled i mars 2023. Läs Adolf Ratzkas ord [Judy Heumann har lämnat oss](#).

Miro Griffiths, Leeds, UK, är anställd av Leeds Universitet och undervisar i funktionsrättsfrågor; mellan 2015 och 2018 anställd som forskare hos Liverpool John Moores University; fick i 2014 en MBE utmärkelse (Member of the Order of the British Empire) för arbetet för personer med funktionsnedsättning; är medlem i British Sociological Association för funktionsrättsfrågor, medlem i Equality and Human Rights Commission Disability Advisory Committee; medlem i the Liverpool City Region Fairness and Social Justice Advisory Board; medlem i International Independent Living Research Network.

Rosangela Berman Bieler, USA/Brasilien. Grundare och president av Centro de Vida Independente de Rio de Janeiro, tidigare president vid InterAmerican Institute on Disability and Inclusive Development, tidigare Special Counsel on Disability and Inclusive Development vid World Bank, tidigare Global Lead on Disability vid UNICEF. Invald den 16 juni 2023.

Under 2023 hade styrelsen två styrelsemöten, den 22 maj och den 16 juni. Utöver det har kontakt skett via mail, telefon och enskilda möten.

2024-

Adolf Ratzka
Ordförande